

DEĞERLER EĞİTİMİ

TEMEL KAVRAMLAR–.....	2
UNESCO'YA GÖRE 12 EVRENSEL DEĞER–	12
DEĞER EĞİTİMİNDE ÖĞRETMENİN ROLÜ–	28
DEĞERLER EĞİTİMİNDE KOMİSYONLAR, GÖREVLER VE SORUMLULUKLAR–.....	34

TEMEL KAVRAMLAR

DEĞER NEDİR?

- ⦿ Toplumun varlığını sağlayan büyük çoğunluk tarafından benimsenmiş ortak davranış biçimlerini oluşturan, kaynağını eğitim, sosyal, ekonomik, psikolojik, dini, ahlaki sistemlerden alan bir davranış tarzıdır.

Değerlerin Özellikleri

- ⦿ Toplumun çoğunluğunca benimsenmiştir.
- ⦿ Davranışların, insanların ve olayların seçiminde ya da değişiminde etkili olan standartlardır.
- ⦿ Kuşaktan kuşağa aktarılır.
- ⦿ Toplumdan topluma ve aynı toplumda zamanla değişir.
- ⦿ Bireylerin amaçlarına ulaşmada etkili olan davranış biçimleriyle ilişkilidirler.
- ⦿ Aile, din gibi kurumlar güçlerini değerlerden alırlar.
- ⦿ Davranışları yönlendirici bir etkiye sahiptirler.
- ⦿ Taşıdıkları öneme göre kendi aralarında sıralanırlar.
- ⦿ Eylemlerin ve durumların üzerindedir.

- ⦿ Değerler, duygularla harmanlanmış inançlardır.
- ⦿ Bireylerin amaçları ve amaca ulaşmada etkili olan davranış örüntüleriyle ilişkilidir.
- ⦿ Özgül davranış ve durumların ötesindedirler.
- ⦿ Bireylerin, olayların ve eylemlerin değişimini ve seçimini yönlendirirler.
- ⦿ Sahip oldukları öneme göre de hiyerarşik bir yapıdadırlar.

Değerlerin Amaçları

- ⦿ Toplumun sahip olduğu değerleri pekiştirmek
- ⦿ Topluma sağlam / iyi karakterli bireyler kazandırmak
- ⦿ Öğrencilerin gelişimsel düzeylerine uygun değerleri öğrenmelerini sağlamak
- ⦿ Öğrencilerin öğrendikleri değerleri yaşamlarına yansıtma olanağı sağlamak
- ⦿ Değerlerin aile ve çevre ile pekiştirilmesine olanağı sağlamak

Değerlerin Temel İşlevleri

- ⦿ Sosyal denetim ve baskı aracıdır.
- ⦿ Onaylanmayan davranışların engellenmesinde etkilidir.
- ⦿ Utanma ve suçluluk duygularının anlaşılabilmesine katkı sağlar.
- ⦿ Bireylerin sosyal statülerini saptama araçlarındandır.
- ⦿ İdeal düşünme, doğru davranma yollarını gösterir.
- ⦿ İnsanların hareket ve düşüncelerini en iyi hangi yolla gösterebileceklerini kavramalarına yardımcı olur.
- ⦿ Rollerin seçilmesine ve gerçekleştirilmesine kılavuzluk eder.
- ⦿ Dayanışma aracıdır.
- ⦿ Kişilerin dikkatini yararlı ve önemli olarak görülen maddi kültür nesnelere üzerinde yoğunlaştırır.

Sosyal Onay

- Değerlerin ortaya çıkmasında en önemli unsur sosyal onay kavramıdır. Çünkü onaylanan davranış ilerleyen zamanlarda değere dönüşür ve bir süre sonra toplumsal yaşamda yerleşmeye başlar. Değişen koşullarla birlikte zaman içinde değerler de değişebilir. Değerlerin durağan değildir ve iki farklı toplumda kültürel , sosyoekonomik değişkenlere bağlı olarak farklı değer yargıları ortaya çıkabilir.

Değerlerin Sınıflandırılması

Rokeach'e Göre Değerler:

ROKEACH

Amaç Değerler

⦿ Hedeflenen, özlem duyulan yaşamın amacına ilişkin genel değerler

Örnek: Eşitlik, güvenlik, barış, bilgelik, mutluluk...

Araç Değerler

⦿ Amaç değerlere ulaşmak için kullanılacak olan gerekli davranış biçimleri

Örnek: Dürüstlük, hayal gücü, hırs, entelektüel birikim, sevecenlik, öz denetim, sorumluluk bilinci...

Nelson'a Göre Değerler:

NELSON

Bireysel Değerler

- Bireyin çevresinden bağımsız olarak bağlanmayı tercih ettiği değerler

Grup Değerleri

- Belirli bir grubun üyelerince paylaşılan değerler
- **Örnek:** Aile, dini grup, siyasi grup...

Sosyal Değerler

- Toplumun büyük bir kesimi tarafından paylaşılan değerler
- **Örnek:** Adalet, saygı, güvenlik...

Spranger'a Göre Değerler:

Kişinin yaşam biçiminin kişiliğinin anahtarı olduğunu ve bu yaşam modelinin, belirli şeylere teşvik eden değerlerde ortaya çıktığını savunan araştırmacıdır.

SPRANGER

Ekonomik Değer

- Yararlı ve pratik olana önem verme

Dini Değer

- İnancı, dini önceleme

Estetik Değer

- Ahenge, sanata, biçime önem verme

Politik Değer

- Güç, iktidar, şöhret...

Sosyal Değer

- Sevme, yardım etme, empatik ve hoşgörülü davranma...

Bilimsel Değer

- Gerçeğe, eleştirel düşünceye, bilgiye önem verme

Lenksi & Lenksi'ye Göre Değerler:

LENSKİ & LENSKİ

Pragmatik Değerler

⦿ Hem bireyin hem grubun yararlarını gözetten değerler.

Örnek: Güven, çalışkanlık, başkasına zarar vermeme...

İdeal Değerler

⦿ Yaşamda uygulanma olasılığı düşük, daha çok hayali beklentilere dayalı değerler

Örnek: Herkesi sevmek, tüm insanlığı kucaklamak...

Schwartz'a Göre Değerler:

SCHWARTZ

Bireysel Değerler

- Güç, başarı, haz, uyarılma, özyönelim

Toplumsal Değerler

- Güvenlik, uyma, gelenekselcilik, evrenselcilik, iyilikseverlik

Evrensel Değerler:

EVRENSEL DEĞERLER	
○	Sevgi
○	Hizmet (Yardım, destek)
○	Gerçeğe saygı
○	İnsan onuruna saygı
○	Kişisel bütünlük
○	Hakkaniyet

Kişisel Değerler: İdealleri, kavramları ve bireyin yaşamında önem verdiği öğeleri anlatmaktadır.

Örnek: Başarı, nezaket, dürüstlük...

Toplumsal Değerler: Bir toplumun yaşam tarzını belirleyen, toplumsal yapıya yön veren en önemli ölçütlerdendir ve toplumsal yapıyı yönlendirir.

Örnek: Aile, din, gelenek - görenekler...

UNESCO'YA GÖRE 12 EVRENSEL DEĞER

Çocukların ve genç yetişkinlerin temel kişisel ve sosyal değerleri öğrenip geliştirmelerine yardımcı olmak amacıyla başlatılan Yaşayan Değerler Eğitimi Programı'nın da dayandığı, 1995'te BM'nin 50. yılında ortaya atılarak benimsenen 12 evrensel değer şunlardır:

- Sevgi
- Barış
- İşbirliği
- Yardımlaşma
- Hoşgörü
- Saygı
- Sorumluluk
- Sadelik
- Mutluluk
- Özgürlük
- Alçakgönüllülük
- Dürüstlük

Değer Öğretimi Yaklaşımları

- ⦿ Değerlerin gizil (örtük) öğretimi
- ⦿ Değerlerin Doğrudan Öğretimi (Aktarma-Telkin)
- ⦿ Değer Açıklama (Belirginleştirme)
- ⦿ Değer Analizi
- ⦿ Kohlberg'in Adil Topluluk Okulları (Bütüncül Yaklaşım/Ahlaki Muhakeme)
- ⦿ Eylem (Davranış/Yaparak Yaşayarak) Öğrenme
- ⦿ Karakter Eğitimi
- ⦿ Gözlem Yoluyla Öğrenme
- ⦿ Hizmet Ederek Öğrenme

Değerlerin Gizil (Örtük) Öğretimi

- ⦿ Resmi program gerçekleşirken, kendiliğinden, etkileşim, taklit, model alma gibi süreçlerle okul iklimi ve öğretmen tutumundan kaynaklanan yan, informal ve gizil öğrenmelerdir.
- ⦿ Öğrencilerin ancak küçük bir kısmı değerleri resmi programdan öğrenirler, asıl değerler eğitimi gizil programla verilmelidir.
- ⦿ Değer kazandırmanın bir ders veya konu olarak ele alınması gereksizdir.
- ⦿ Öğrenciler bu süreçte olumlu kazanımlar edindikleri gibi olumsuz kazanımlar da edinebilirler.
- ⦿ Öğretmen öğrencilerinin demokratik topluma etkili bir şekilde katılmalarını ister, fakat sınıfında otoriter bir tutum sergiler ve böyle bir ortam oluşturursa, örtük programın amaçlarından çok öğretmen kendi tutum, değer ve inançlarını ortaya koymuş olur. Bu şekilde demokratik, katılımcı bireylerin yetiştirilmesi düşünülemez.

Değerlerin Doğrudan Öğretimi (Aktarma-Telkin)

- ⦿ Değer ve ahlak eğitimi ders programlarının yan ürünü olarak değil, başlı başına bir konu olarak ele alınmalıdır.
- ⦿ Geleneksel olarak okullarda çokça kullanılır.
- ⦿ Öğretmen merkezlidir. Tümdengelimcidir.
- ⦿ Gösteri, alıştıırma, tekrar yapma, anlatım, didaktik soru sorma gibi yöntemler ve şiirler, fabllar, masallar, özlü sözler, biyografiler, öyküler kullanılır.
- ⦿ Öğretmen, öğrencilerinden belirli değerleri kabullenmelerini ister ve onların bu değerleri kabullenmelerini sağlayacak öğretim yaşantıları oluşturur.
- ⦿ Öğretmen aktif, öğrenci pasiftir.
- ⦿ Öğrencilerin bireysel farklarını, değişik yaşam tecrübelerini yok sayması bakımından eleştirilir.

Telkin (Aşılama)

- Değerler hem sosyal hem de kültürel açıdan kabul görmüş standart kurallar olarak görülür.
- Öğrenciden önceden belirlenen değer doğruluk ya da yanlışlığını sorgulaması, fikir yürütmesi beklenmez, değerlerin anlamını ve değer ile ilgili örnekleri bilip takdir etmesi istenir.
- Öğrencilerin kendilerine aktarılan/iletelen değerleri almaları temeline dayanır. Bu açıdan için bu davranışçı öğrenme kuramlarını temel alır.

Telkin Yaklaşımı Uygulama Basamakları

- 1 Telkin edilecek değer belirlenmesi
- 2 Değer düzeylerinin belirlenmesi
- 3 Davranışsal amaçların belirlenmesi
- 4 Uygun yöntemlerin seçilmesi
- 5 Yöntemlerin uygulanması
- 6 Sonuçların değerlendirilmesi

Davranış Değiştirme

- ⦿ Davranışçı öğrenme yaklaşımının değerler eğitimi alanına yansımastır.
- ⦿ Edimsel koşullanmaya bağlı olarak bireyin davranışında değişim ortaya çıkarmayı amaçlar.
- ⦿ İstenen değerlere uygun davranış gerçekteştiğinde öğrenciler ödüllendirilerek değerleri benimsemeleri sağlanır.
- ⦿ Kurallara uyulup uyulmaması durumunda verilecek ödül ve cezalar açıklanır.
- ⦿ Kurallar adil, kararlı, hızlı ve geri bildirim vererek uygulanabilirse etkili olur.
- ⦿ Dışsal ahlakı geliştirici olması, bu nedenle etkililiği ve kalıcılığının düşük olması bakımından eleştirilir.

Değer Açıklama (Belirginleştirme)

- ⦿ Hümanizmden (J. Dewey) etkilenmiş, Raths, Harmin ve Simon tarafından geliştirilmiştir.
- ⦿ Öğrencilerin duygu ve düşüncelerinin farkına varmalarını ve değerlerini belirlemelerini sağlamayı amaçlar.
- ⦿ Öğrenci hangi değere sahip olması gerektiğine kendisi karar verir.
- ⦿ Bir okul müdürü öğretmenlerle yaptığı toplantıda “Öğrencilere, değerlerin kazandırılmasında onları belirli değerlere yönlendirmek yerine kendi değerlerinin belirlenmesi için fırsat oluşturulması gerekir.” demesi değer açıklamaya örnektir.

Değer Belirginleştirme Aşamaları

1. Seçme

Özgürce değer seçimi yapabilmeleri için çocuk cesaretlendirilir.

2. Ödüllendirme

Çocuğun yaptığı seçimle ilgili mutlu ve tatmin olması sağlanır.

3. Davranma

Çocuğun seçimiyle yaşamındaki değer arasında uyum olması, tutarlı davranması, seçimine uygun hareket etmesi sağlanır.

Değer Analizi

- Öğrencilerin karşılaştıkları değerler hakkında karar verebilmek için bilimsel araştırma ve mantıksal düşünme sürecini kullanabilmelerini sağlamayı amaçlar.
- Değerlerin belirlenmesi sürecinde eleştirel düşünme yeteneğinin kullanılmasını gerekli görür.
- Zihinsel süreçlere, mantığa ve bilimsel araştırmalara odaklanır.
- Değerlerle ilgili sorunlarla baş başa kalan öğrenci duygularını olaya dahil etmeden mantıklı karar almaya çalışır.

Kohlberg'in Adil Topluluk Okulları

(Bütüncül Yaklaşım/Ahlaki Muhakeme/Ahlaki İkilem/Ahlaki Gelişim)

- Öncüsü Kohlberg'dir.
- Eleştirel düşünme ve muhakeme yapma becerisi üzerinde durur.
- Adalet, eşitlik, duyarlı ve anlayışlı olma gibi değerlere odaklanır.
- Öğrencilere verilen ahlaki ikilem içeren öykülerle öğrencilerin ahlaki yargılarını geliştirmek ve değerlerini ortaya çıkarmayı amaçlar.
- Kohlberg, araştırmalarında farklı yaş grubunda bulunan öğrencilerin aynı öykülere farklı yargılarda bulduklarını ve öğrencilerin (aslında tüm insanların) ahlaki gelişim dönemlerinin üç düzey (gelenek öncesi düzey, geleneksel düzey ve gelenek ötesi düzey) ve altı basamakta toplandığını belirlemiştir.

Kohlberg'in Ahlaki Gelişim Dönemleri

Gelenek Öncesi Düzey

- ⦿ İtaat ve Ceza Eğilimi
- ⦿ Araçsal İlişkiler Eğilimi

Geleneksel Düzey

- ⦿ İyi Çocuk Eğilimi
- ⦿ Yasa ve Düzen Eğilimi

Gelenek Sonrası Düzey

- ⦿ Sosyal Sözleşmeler Eğilimi
- ⦿ Evrensel Ahlak İlkeleri Eğilimi

Gelenek Öncesi Düzey

- ⦿ Kurallar başkalarınca konur.
- ⦿ Birey, toplumda kabul gören ölçütlere göre hareket eder.
- ⦿ Ödül getiren davranış iyi, ceza getiren davranış kötüdür.

1. İtaat-Ceza Eğilimi

- ⦿ Otoriteye uyum, cezadan kaçma söz konusudur.
- ⦿ Konunu arka planı önemli değildir, önemli olan otoriteye göre iyi-kötü tanımıdır.
- ⦿ Birey, otorite ortamda yoksa kötü (yasak, yanlış) olan davranışı yapmakta bir sakınca görmez, otorite ortamdayken ise otoritenin tanımına uygun hareket eder.
- ⦿ Bireyin ahlak anlayışı korkuya dayalıdır.
 - » Arkadaşlarıyla birlikte alkol alan ve alkollü olarak araç kullanmaya kalkışan birinin, arkadaşları tarafından trafiğe çıkmaması yönünde uyarıldığında, “Merak etmeyin, trafik çevirmesinin olmadığı bir yol biliyorum, oradan gideceğim.” demesi, bu bireyin itaat-ceza eğilimi evresine uygun hareket ettiğini gösterir.
 - » Bir lise öğrencisinin okul müdürünü görünce kıyafetine çeki düzen vermesi, müdür gittiğinde kıyafetini eski haline getirmesi

2. Araçsal İlişkiler Eğilimi (Saf Çıkarıcılık)

- ⦿ Birey, kurallara kendi çıkarına uygun olduğu sürece uyar.
- ⦿ Birey, kendi çıkar ve ihtiyaçlarını karşılamak için hareket eder.
- ⦿ Bireye göre doğru olan, eşit bir alışveriştir.
- ⦿ Hangi davranış ihtiyacı karşılıyor, ödül getiriyor, bir işe yarıyorsa doğru, odur.
- » Birinin, kendisinden bir miktar para alan ve geri vermeyen bir arkadaşından, daha sonra ihtiyacı olmadığı halde para alması ve geri ödememesi, bu davranışının nedeni sorulduğundaysa “O beni dolandırmıştı, şimdi ben de onu dolandırdım. Ödeştik.” demesi
- » Kayınpederi vefat ettiğinde ondan kalacak mirası düşünerek bir damadın, kayınpederinin her türlü bakım, hastane vs. ihtiyacıyla ilgilenmesi

Geleneksel Düzey

- ⦿ Birey, kuralların gerekli olduğunu düşünür ve kuralları sorgulamaz.
- ⦿ Artık sadece kendini değil başkalarını da düşünmeye başlayan birey, grubun ya da toplumun çıkarı için kendi çıkarından feragat edebilir (Benmerkezci düşünce yerini empatik düşünceye bırakır).
- ⦿ Ahlaki gelişim açısından sosyal baskı yoğun olarak hissedilir.

- ⦿ Toplum düzenine önem atfedilir, davranışlarda toplumsal düzen dikkate alınır.

3. İyi Çocuk Eğilimi (Kişilerarası Uyum)

- ⦿ Temel motivasyon, başkalarını memnun etmek, başkaları tarafından beğenilmektir.
- ⦿ Ahlaki yargılarda başka insanların düşünceleri önemsendir.
- ⦿ Birey empati yaparak diğer insanların beklentilerine uygun davranışlar sergiler.
- ⦿ Döneme, iyi insan olarak görülme kaygısı hakimdir.
- ⦿ Birey, yakınlarının ve tanıdıklarının beklentilerini gerçekleştirmeye özen gösterir.
- » Okula her gün toplu taşıma kullanarak giden bir öğrencinin, karşılaştığı yaşlı insanlara, onlar kendisine göre ayakta yolculuk yapmakta daha çok zorlanırlar diye değil, görenler onu takdir etsin diye yer vermesi.
- » Müdür tarafından beğenilmek için bir çalışanın işe mesai saatinden çok daha erken gelmesi

4. Yasa ve Düzen Eğilimi

- ⦿ Bu evrede birey, otoriteye ve toplumsal düzene uygun davranır.
- ⦿ Bireyin temel sorumluluğu ve gereksinimi toplumsal düzeni korumak, toplumun ve grubun refahına hizmet edecek şekilde davranmaktır.
- ⦿ Yasalar, toplumsal düzenin sürekliliğini sağladığı sürece korunur.
- ⦿ Doğru davranış, bireyin topluma, bireylere, kurumlara katkı sunmasını sağlayan davranıştır.

- ⦿ Birey kurallara, toplumsal sistemin ve düzenin koruduğu gerekçesiyle uyar.
- ⦿ Döneme, “Herkes görevini gereği gibi yapmazsa düzen bozular.” düşüncesi hâkimdir.
- ⦿ Yasaların gerekçeleri, gereklilikleri, altında yatan nedenler sorgulanmaz.
 - » Bir okul müdürünün okulu, hiçbir esnekliğe meydan vermeden, mevzuatta ne yazıyorsa ona göre yönetmesi, mevzuatı tüm diğer değer ve ilkelerin üstünde tutması
 - » Çok aç olduğu için fırından bir tane simit çalan bir çocuğun işlediği hırsızlık suçunu diğer hırsızlık biçimleriyle aynı kefeye koyup çocuğa hırsızlık suçundan yasal işlem başlatmak

Gelenek Sonrası Düzey

- ⦿ Birey, kendine özgü bir değer sistemi geliştirir.
- ⦿ Birey, toplumdan ve otoriteden bağımsızdır.
- ⦿ Evrensel insan hakları ve özgürlüklere uygun davranışlar görülür.
- ⦿ Birey, toplumunun ötesine geçmiş, evrensel değerleri referans almaya başlamıştır.

5. Sosyal Sözleşmeler Eğilimi

- ⦿ Bu evrede birey, toplumun algısının üstünde bir bakış açısına sahiptir.
- ⦿ Birey insanların farklı değer ve düşüncelere sahip olduğunu bili, kabul eder ve buna saygı duyar.
- ⦿ Bireye göre yasalar ve değerler görecelidir.

- ⦿ Yasaların gerektiğinde demokratik yollarla değiştirilebileceğine inanılır.
- ⦿ Döneme, “Biz kurallar için değil, kurallar bizim için vardır.” düşüncesi hakimdir.
- ⦿ Kohlberg’e göre insanların ancak %25’i bu evreye kadar gelebilmektedir.
- » Bir bireyin mevcut yasaların toplumsal cinsiyet eşitliğini yeterli düzeyde güvence altına almadığı gerekçesiyle ilgili yasaların değiştirilmesi için kampanya düzenlemesi
- » Bir bireyin, aç olduğu için simit çalan birinin cezaevine gönderilmesine, bu kişinin aç olmasından, dolayısıyla işlediği suçtan toplumun diğer üyelerinin de sorumlu olduğunu öne sürerek itiraz etmesi ve yasal sürecin bu bireyin lehine işlemesi gerektiğini savunması

6. Evrensel Ahlak İlkeleri Eğilimi

- ⦿ Bu evrede birey, kendi seçtiği ahlak ilkelerini takip eder.
- ⦿ Bu evredeki birine göre; dil, din, ırk, cinsiyet fark etmeksizin bütün insanlar eşittir.
- ⦿ Bireyin ahlak anlayışı; temel insan hakları, adalet ve eşitlik gibi evrensel değerlere dayanır.
- ⦿ Bireye göre, evrensel değerlere aykırılık gösteren yasalara uyulmamalıdır.
- ⦿ Evrensel değerler, ahlaki kuralların temel dayanağıdır.
- ⦿ Davranışlar yasalara göre değil, vicdani değerlere göre belirlenir.
- ⦿ Kohlberg’e göre çok az sayıda insan bu düzeye erişebilir.

- » Bir bireyin, hangi suçu işlemiş olursa olsun hiç kimsenin yaşama hakkının elinden alınamayacağını düşünerek, idam cezasına karşı çıkması
- » Bazı düşünürlerin kendi dönemlerinde hiç anlaşılmayacak ve büyük ihtimalle cezalandırılmalarına yol açacak, kendilerinden çok daha sonra gelecek nesiller için ise özgürlük, refah, mutluluk getirecek fikirler ortaya atmaları

Eylem (Davranış/Yaparak Yaşayarak) Öğrenme

- ⦿ Öğrencilerin değerleri yaparak yaşayarak öğrenmeleri esasına dayanır.
- ⦿ Yaparak yaşayarak öğrenmeye olanak tanıyacak sosyal etkinliklere odaklanır.

Karakter Öğretimi

- ⦿ Örtük ya da resmi program aracılığıyla öğrencilere temel değerleri kazandırma, sorumluluk bilinci edindirme, öğrendiklerini eyleme dönüştürme konusunda yardımcı olmalıdır.
- ⦿ Tüm okul çalışanları sorumlulukları paylaşmalı, aynı temel değerlere bağlı olmalıdır.
- ⦿ Okul, bir öğrenme ve ahlak topluluğu olmalıdır.

Gözlem Yoluyla Öğrenme

- Öğrencilerin kendileri için önemli/değerli olan birinin olumlu özelliklerini gözlemlenmeleri ve kendi değerleriyle gözlemlendiği kişinin değerlerini karşılaştırmaları yoluyla değer sahibi olmalarına dayanır.

Hizmet Ederek Öğrenme

- Öğrencilerin toplumla kaynaşmaları, toplumsal sorunlara karşı daha duyarlı olmaları ve çözüm önerileri aramaları amaçlarıyla toplum içerisinde çeşitli alanlarda hizmet etmeleri aracılığıyla değer öğretimini savunan yaklaşımdır.

DEĞER EĞİTİMİNDE ÖĞRETMENİN ROLÜ

Değerlerin öğretimi sürecinde öğretmen;

- Öğrenciler ve program için rol model olmalıdır.
- Öğrencilerin değerleri öğrenmelerine ve uygulamalarına yardımcı olmalıdır.
- Okuldaki ahlak ve karakter eğitiminin boyutlarıyla ilgili öğrencileri bilgilendirmelidir.
- Öğrencilerle birlikte kutlama, iletişim ağlarına katılım, grup etkileşimi, sorumluluk alma süreçlerine dahil olmalıdır.
- Öz denetime, öğrenmeye, geribildirime açık olmalıdır.
- İyi bir dinleyici olmalıdır.
- Değerlerin öğretimi için uygun çalışma ortamı oluşturulmasına katkı sunmalıdır.
- Okulun değerlerini öğrencilerle paylaşmalı, kural ve işleyişi onlara açıklamalıdır.

Felsefi Akımlarda Değer Eğitimi

İdealizm (Platon)

- ⦿ Bireyin sahip olduğu değerleri çok yüksek görür ve bu değerlerin daha da yükselebilmesi için eğitime ihtiyaç olduğunu savunur.
- ⦿ Güzellik ve iyilik gibi değerler yalnızca insanla ilişkilendirilmemeli, evrenin bir parçası olarak görülmelidir.
- ⦿ Eğitim sistemi değişmez evrensel prensiplere göre şekillendirilmelidir.
- ⦿ Öğrenciler olumlu ve olumsuz davranışları değerlendirirken kendilerini değerlerin bir parçası olarak görmeli ve bu bakış açısına göre karar vermeli, kararlar toplumun ve evrenin değerler sistemine aykırı olmamalıdır.

Realizm (Aristo)

- Değerler bireyden ve bireyin değerlendirmelerinden bağımsız olarak vardır.
- Değerler nesnel bir dünya düzeninin parçası olarak vardır.
- Akıl tüm insanlarda ortak olduğundan bireyin ulaşacağı genel geçer ahlaki ilkeler ve değerler de ortaktır.
- İnsan değerleri akıl yoluyla keşfeder

Natüralizm (Rousseau)

- Değerler bireyin çevreyle ilişkilerinden ortaya çıkar.
- İnsanın yaşamdaki temel amacı mutluluk olduğuna göre, insan mutlu olmasına engel olan korkulardan, kaygılardan ve yanlış inançlardan bilimin verileriyle aydınlanarak kurtulmalıdır.
- Natüralizmin önemli isimlerinden Rousseau değerler konusunda yapmacılıktan uzak, doğal insan modelini ve buradan hareketle de doğal ahlakı ve doğal eğitimi savunur.
- Rousseau'ya göre kültür ve medeniyetteki ilerleme ahlaki saflığı bozar.

Pragmatizm (Dewey)

- ⦿ Mutlak ve değişmeyen hiçbir değer yoktur. Toplum ile birey arasındaki ilişkiden subjektif özellik taşıyan değerlerin doğduğunu ve faydalı olan değerlerin ahlaki olduğunu savunur.
- ⦿ Değerlerle ilgili rölativist (göreceli) bir anlayış ortaya koyar.
- ⦿ Değerleri ele alması bakımından idealizme karşı çıkar. Çünkü pragmatizmde değerler öznel ve bireyin çevresinde meydana gelen olay ve olgulara verdiği tepkilerden oluşmuştur.
- ⦿ Gelenek ve göreneklerin değerlere etkisini reddeder.

Varoluşçuluk

- ⦿ “Var oluş özden önce gelir.” düşüncesine dayanır.
- ⦿ Değerler bireyin kendi tercihleriyle şekillenir.
- ⦿ Birey özgürleşmeli ve özgür iradesiyle yaptığı tercihleri önemli görmelidir.
- ⦿ Değerleri bireyin seçme özgürlüğünün sonucu olarak ele alır.

Kök Değer	İlgili Tutum ve Davranışlar
Sevgi	Merhamet, aile birliğine önem verme, güven, fedakarlık, vefa...
Saygı	Alçakgönüllülük, empati, başkalarına değer verme, başkalarının durumunu gözetme...
Adalet	Eşit muamele, adil davranma, paylaşım...
Yardımseverlik	İşbirliği, cömertlik, misafirperverlik, paylaşım...
Özdenetim	Özgüven, davranışlarını kontrol etme, özeleştiri...
Sorumluluk	Sorumlu davranma, sözünde durma, tutarlılık, güvenilirlik...
Eşitlik	Bireylerin herhangi bir ayrıcalıktan faydalanmaması...
Vatanseverlik	Çalışkanlık, kural ve yasalara uyma, sadakat, dayanışma, tarihsel, kültürel, doğal mirasa sahip çıkma...
Dürüstlük	Açıklık, anlaşılabilirlik, doğru sözlü olma...
Dostluk	Özgecilik, sadakat, vefa, yardımlaşma...

8 Anahtar Yetkinlik

Dijital yeterlik

Öğrenmeyi öğrenme

Anadilde iletişim

Yabancı dillerde iletişim

Sosyal ve kamusal yeterlikler

Kültürel farkındalık ve ifade

İnisiyatif alma ve girişimcilik algısı

Matematik ve bilim/teknoloji yeterliği

DEĞERLER EĞİTİMİNDE KOMİSYONLAR, GÖREVLER VE SORUMLULUKLAR

Değerler Eğitimi İlçe Komisyonu Görev ve Sorumlulukları

- ⦿ İlçe yürütme kurulunca planlandığı şekilde, ilçede değerler eğitimi çalışmalarını planlar, yürütür, takip ve koordine eder. İlgili kurumlar ve okullar arasında eşgüdümü sağlar.
- ⦿ Değerler eğitimiyle ilgili; öğrenci, sınıf, okul, ilçe bazında çalışmaları izler, rehberlik eder, değerlendirir, sonuçlarını rapor halinde İlçe Yürütme Kuruluna bildirir.
- ⦿ İlçede İnceleme Komisyonu oluşturur. Komisyon yazılı ve görsel materyaller dışında, uygulanmasında yarar görülen doküman ya da materyallerin, inceleme komisyonunca incelenmesini ve ilçe genelinde uygulanmasını sağlar.
- ⦿ Değerler eğitimi çalışmalarının ilçede sağlıklı yürütülmesi için gerekli tedbirleri alır, malzeme, materyal ve diğer kaynakları temin eder.
- ⦿ İlçede yapılacak değerler eğitimiyle ilgili etkinlikleri inceler, uygunsa olur verir ve izler. Okullarda ortaya konulan ve farklılık arz eden etkinlik örneklerinin, ilçe genelinde paylaşımını sağlar.

Değerler Eğitimi Okul Komisyonu Görev ve Sorumlulukları

- Okul Komisyonu; okul müdürü, müdür yardımcısı, biri koordinatör olmak üzere 3 öğretmen, okul rehber öğretmeni, okul aile birliği temsilcisi, okul öğrenci temsilcisinden oluşur.
- Okul komisyonu ilçeden gönderilen talimatlara uygun olarak yıllık çalışma planı hazırlar ve okul müdürünün onayından sonra yürütülmesini sağlar.
- Okul komisyonu okulda yürütülecek “Değerler Eğitimi” çalışmalarını ile ilgili olarak öğretmen, öğrenci ve velileri bilgilendirir.
- Okul komisyonu okul içerisinde ve dışında yürütülecek çalışmalarını; “Okulun Tamamına Yönelik Etkinlikler, Sınıf İçi Etkinlikler ve Aileye Yönelik Etkinlikler” olmak üzere üç ana başlıkta planlar.

Okul Müdürünün Görev ve Sorumlulukları

- Eğitim lideri olarak okuldaki değerler eğitimi çalışmalarını; 2010/53 sayılı genelge, ilçeden gönderilen talimatlar ile okul yıllık çalışma planına uygun olarak, kendi başkanlığında Okul Komisyonu ile birlikte yürütür.
- Okulun iç (yönetici, öğretmen, öğrenci ve diğer personel) ve dış öğeleriyle (Okul Aile Birliği, veliler, sivil toplum kuruluşları, üniversite, resmi, özel kurum ve kuruluşlar vb.) işbirliği içinde çalışır. Değerler Eğitiminin okul genelinde uygulanmasında gerekli olan uyum ve ahengin temini ile görev

ve sorumlulukların dağılımında herhangi bir hoşnutsuzluk ya da huzursuzluğun oluşmaması için öğretmenler arası görevlendirmelerde gerekli hassasiyet gösterilir.

- ⦿ Değerler Eğitimi çalışmalarının her düzeydeki ihtiyaçlarını tespit eder ve bu tespitler çerçevesinde gerekli desteği sağlar.
- ⦿ “Değerler Eğitimi” çalışmalarının; sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler ile desteklenmesinde rol alır.
- ⦿ Belirli gün ve haftalara ilişkin gezi ve incelemelerin, Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği çerçevesinde Değerler Eğitimi çalışmalarında yer almasını sağlar.

Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Görev ve Sorumlulukları

- ⦿ Ayın değeri ve o değerle ilgili etkinliklerden sorumlu sınıf rehber öğretmen/öğretmenleri faaliyetin bitimini takiben hazırlayacağı raporu okul komisyonuna teslim eder.
- ⦿ Sınıf rehber öğretmenleri, değerler eğitimi yıllık çalışma planı doğrultusunda sınıflar bazında uygulanan etkinlikler ile ilgili olarak her dönem sonu okul komisyonuna rapor verirler.
- ⦿ Ayın değerine göre sınıf panosunu öğrenciler ile birlikte hazırlar. Gerektiğinde aynı sınıfta derse giren diğer branş öğretmenlerinin de katılımını sağlar.

- ⦿ Sınıf içi etkinlikler için gerekli malzeme ve materyal teminini sağlar, özgün materyal geliştirir ve okul etkinliklerinde de kullanılmasını sağlar. Sınıfının sorumlu olduğu değerle ilgili tüm çalışmaların öğrencilerle birlikte gerçekleştirilmesini sağlar.
- ⦿ Değerler eğitimiyle ilgili olarak aile bilgilendirme çalışmalarını yürütür ve okul faaliyetlerine ailelerin katılımını sağlar.
- ⦿ Uhdesinde yürüttüğü değerler eğitimi etkinliklerini değerlendirir. Gerektiğinde rapor halinde okul komisyonunda önerilerde bulunur. Uygun gördüğü görsel materyalleri(film, fotoğraf, slayt...) seçer, gerektiğinde okul inceleme komisyonunun onayından geçirdikten sonra çoğaltır, sınıfında ve okul genelinde sunumunu sağlar.

Ailenin Görev ve Sorumlulukları

- ⦿ Okul ve sınıf etkinliklerinde görev alır.
- ⦿ Materyal temininde destek olur.
- ⦿ Okulda düzenlenen kermes, piknik, konferans, panel vb. etkinliklere katılır ve yardımcı olur.